

**POSELSTVÍ
VELIKONOČNÍHO
OSTROVA**
METODIKA PRO VELKÉ 13–20 LET

RŮST, ČI NERŮST
E-PŘÍLOHA PRO VELKÉ

11

ARGUMENTY PRO ZELENÝ RŮST

HOSPODÁŘSKÝ RŮST ZVYŠUJE KVALITU ŽIVOTA A SPOKOJENOST LIDÍ

- Hrubý domácí produkt (HDP) odráží hodnotu veškerého zboží a služeb vyrobených za rok v rámci státních hranic hospodářství jako výsledek placené práce. Nárůstu HDP (vyjádřený v procentech) říkáme hospodářský růst. V případě, že počet obyvatel dané země narůstá, právě hospodářský růst umožňuje, aby se kvalita života lidem nesnižovala.
- Cílem ekonomiky je uspokojit lidské potřeby a umožnit vysokou kvalitu života. To je možné pouze v případě, že ekonomika neustále roste. Hospodářský růst nám zabezpečuje, že ekonomika dané země se zvětšuje. To znamená více práce a posléze nižší nezaměstnanost, vyšší státní příjmy z daní, které vedou ke kvalitnějším službám poskytovaným státem (vzdělávání, zdravotnictví), a vyšší spotřebu, která stimuluje další investice, a tak zabezpečuje další růst.
- Zatímco občan v roce 1960 musel pracovat průměrně 350 hodin, aby si vydělal dost peněz na koupi televize, dnes je potřeba pouze asi 30 hodin. Zvyšování materiální pohody bylo doprovázeno vyšší úrovní spokojenosti se životem. Četné studie ukazují, že bohatší lidé jsou šťastnější než chudší.
- Například v Evropě se 90 % nejbohatší čtvrtiny populace popisuje jako „velmi nebo docela šťastní“. Obyvatelé bohatých zemí také bývají šťastnější než ti chudší. Z toho vyplývá, že hospodářský růst je předpokladem ke zlepšení kvality života a spokojenosti s ní.
- Navíc růst je to, co dělá firmy a hospodářství soutěživé v globalizovaném světě, je doprovázen inovací a pokrokem. Kdyby Česká republika nerostla, mnoho sektorů by zkolabovalo a tisíce lidí by přišly o práci. Ve smršťující se ekonomice by stoupala chudoba a rozdíly mezi bohatými a chudými by se zvětšovaly.

ZELENÝ RŮST UMOŽŇUJE OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

- Potřebujeme změnu. Hospodářský růst měl dosud mnohé negativní důsledky pro životní prostředí. Naštěstí technologický pokrok a ekologické inovace dnešní doby jsou opravdu rychlé, a pokud budeme investovat do rozvoje a implementace zelených technologií, můžeme dosáhnout toho, že zbavíme ekonomický růst negativních dopadů na životní prostředí.
- Dobrým příkladem je i Česká republika, kde od 90. let 20. stol. emise klesly a teď už se prakticky nezvyšují, i když ekonomika roste. Podobně je tomu ve většině bohatých evropských zemích, což dokazuje, že se zvyšováním HDP dopad na životní prostředí nemusí nutně růst.
- Tento příklad ilustruje, že je nemožné investovat do zelených technologií dříve, než daný stát dosáhne jisté úrovně ekonomické prosperity. Tato prosperita může být dosažena jedině ekonomickým růstem. Čím větší bude ekonomický růst, tím více peněz můžeme investovat do vývoje nových technologií, které nám pomohou snižovat náš dopad na životní prostředí bez toho, aniž bychom museli snižovat naši spotřebu.
- Je však důležité, aby se ekonomický růst odehrával ve správných sektorech ekonomiky, jako je udržitelná mobilita, energeticky úsporné stavitelství, obnovitelné zdroje energie, v sektoru

zelených technologií nebo v cirkulární ekonomice. Čím jsou země ekonomicky vyspělejší, tím víc jsou např. orientované na služby.

- Navíc je na světě spousta velkých zemí jako například Čína, Indie nebo Brazílie, které jsou velkými výrobci a kde bohužel zelené technologie zatím nejsou tolik rozšířené a snadno dostupné. Je to právě ekonomický růst, který těmto zemím zpřístupní zelené technologie a „ozelení“ tak jejich výrobu.

HOSPODÁŘSKÝ RŮST ZMÍRŇUJE CHUDOBU

- Pokud se dort zvětšuje, každý dostane větší plátek. Zisky plynoucí z hospodářského růstu mají pozitivní vliv i na chudší vrstvy společnosti. Pokud roste velká firma a zvyšuje cenu akcií, zaměstnanci dostávají vyšší platy. Navíc pak dokáže daná společnost více investovat, což vede k vytváření nových pracovních míst a k většímu množství vyrobeného zboží. Bohatí bohatnou, ale toto bohatství prokape (tzv. efekt prokapávání) i k nižším vrstvám společnosti, takže hospodářský růst prospívá všem. Navíc tento růst nevyžaduje, aby se někomu cokoliv bralo nebo přerozdělovalo, a chrání tak sociální stabilitu a demokratické principy.
- Přestože v zemích, jako je Indie nebo Brazílie, žije nespočet lidí v chudobě, jejich životní podmínky se ve srovnání s předchozími desetiletími výrazně zlepšily. Navíc počet lidí v absolutní chudobě (= méně než 1,90 USD za den) v posledních desetiletích poklesl. Děje se to zejména v zemích, které se těší vysokému hospodářskému růstu, jako je Čína, ale taky Indie nebo Brazílie. Obyvatelé těchto zemí si také zaslouží vyšší kvalitu života a hospodářský růst jim to umožní.
- Navíc s rostoucí produktivitou a technologizací se snižuje počet potřebných zaměstnanců v mnohých sektorech. Právě ekonomický růst nám zabezpečuje, že se posilují jiné sektory ekonomiky a lidé v nich nacházejí svá nová pracovní místa.

ARGUMENTY PRO NERŮST

HOSPODÁŘSKÝ RŮST JE JENOM JEDEN Z FAKTORŮ, KTERÝ OVLIVŇUJE KVALITU ŽIVOTA A SPOKOJENOST LIDÍ

- Řadou studií bylo zjištěno, že mít více neznamena vždy vést lepší život. Spokojenost lidí nezávisí pouze na příjmu, ale také na dalších faktorech, jako je zdraví, zaměstnání, bezpečnost, zdravé prostředí a kvalitní sociální vztahy.
- Ačkoliv do jisté míry existuje přímá úměra mezi hmotným bohatstvím a lidskou pohodou, tato přímá úměra nepokračuje donekonečna. Např. v Německu se nad roční příjem ve výši 13 900 EUR (cca 29 000 Kč měsíčně) spokojenost se životem, pokud příjmy ještě rostou, nijak výrazně nezvyšuje. Jinými slovy, pokud vyděláváte méně než 29 000 Kč měsíčně, nemůžete si dovolit řadu věcí, které usnadní život. Nad tímto prahem si můžete dovolit více věcí, ale to nemusí nutně vést ke zvýšení spokojenosti. V Německu se za posledních 30 let HDP čtyřnásobně zvýšil, zatímco úroveň spokojenosti s životem zůstala stejná.
- To, že vysoká spokojenost se životem nemusí být přímo důsledkem vysokého HDP, dokazuje Kostarika, kde vysoká spokojenost se životem je srovnatelná s USA, i když HDP na hlavu je 11 000 dolarů (údaj za r. 2015), což je jen pětina ve srovnání s USA. To naznačuje, že mnoho činností, které zvyšují HDP, nepřispívá ke kvalitě života, je to jen jakýsi růst pro růst.
- Pro vyšší kvalitu života je otázka distribuce příjmů důležitější než otázka hospodářského růstu. Studie ukázaly, že existuje úzké spojení mezi životní spokojeností a rovností. V nerovných společnostech je každý – včetně těch bohatých – méně šťastný než v zemích, kde je rozdíl mezi nejchudšími a nejbohatšími lidmi menší. K tomu lze přispět např. progresivním zdaněním, při němž lidé, kteří vydělávají více, platí větší daně.

NEOMEZENÝ RŮST NA PLANETĚ S OMEZENÝMI ZDROJI JE NEMOŽNÝ

- Jako společnost jsme dospěli do bodu, kdy oceány jsou na pokraji kolapsu, půdy jsou vlivem přehnojování méně a méně úrodné a navíc máme už jen několik let na to, abychom drasticky snížili emise skleníkových plynů, a odvrátili tak hrozbu klimatické katastrofy. Příznivci zeleného růstu slepě věří v neomezenou sílu technologií a nekonečnou lidskou kreativitu ve vymýšlení nových řešení. Bohužel, řada výzkumů dokazuje, že jejich víra není vědecky podložena.
- Česko a řada dalších ekonomicky vyspělých zemí dosáhlo stavu, kdy HDP země roste a negativní dopad na životní prostředí se v dané zemi nezvyšuje. To znamená, že každý rok je využíváno méně přírodních zdrojů na každý zakoupený výrobek, ale celková spotřeba přírodních zdrojů neklesá. Tento pokles dopadu na životní prostředí je ale často způsoben tím, že výroba většiny výrobků byla z bohatých zemí přesunuta do chudších zemí. Zřejmým příkladem je např. textilní průmysl, kdy asijské země jako Čína, Indie či Bangladéš vyrábí většinu světového textilu a platí za to znečištěným vzduchem a vodou. V Evropě proto nejsme tak zelení, jak by se mohlo zdát, jen jsme špinavé výroby přesunuli jinam.

V případě, že bychom opravdu chtěli, aby ekonomický růst pokračoval, a zároveň jsme se vyhnuli nejhorším klimatickým předpovědím, potřebovali bychom globálně dosáhnout stavu, kdy bude ekonomika růst, zatímco stav životního prostředí se bude zlepšovat. Tento koncept je zatím jen

utopistickou teorií. Od roku 1970 globální emise narostly o 80 % i navzdory veškerým inovacím a částečnému přechodu k ekonomice služeb a špičkových technologií. Je tomu tak z důvodu, že zvýšená efektivnost je provázena nárůstem celkové spotřeby – tedy když budou auta používat méně paliva, koupí si je více lidí a celková spotřeba stoupne.

- Řada vědeckých modelů dokazuje, že ekonomický růst a odvrácení klimatické katastrofy jsou neslučitelné. Bylo to právě zrychlení ekonomického růstu, které nám přineslo klimatickou změnu. Spoléhat se na ekonomický růst jako na strategii řešení je nejenom naivní, ale i nebezpečné. Slovy Alberta Einsteina: „Problémy nemůžeme nikdy vyřešit, dokud budeme uvažovat stejně, jako když jsme je vytvářeli.“ Když se na růst podíváme lépe, zjistíme, že je příčinou a ne řešením našich environmentálních problémů.

HOSPODÁŘSKÝ RŮST ZVYŠUJE NEROVNOSTI VE SPOLEČNOSTI

- Růst skutečně může vést k většímu materiálnímu bohatství pro všechny i ke zmírnování chudoby. Ale zatímco dort jako celek roste, chudí dostávají jen několik drobků. Bohatí tedy bohatnou ještě rychleji a chudí jim nestačí. Výsledkem je stále větší propast mezi bohatými a chudými, růst vede k větší nerovnosti. Tento trend větší nerovnosti můžeme pozorovat i v České republice. Jsme jednou ze zemí s nejnižší nerovností na světě, ale rozdíl mezi bohatými a chudými vzrostl od počátku 90. let minulého století do současnosti o 32,1 %. Horší vývoj zažilo jen Rumunsko a Slovensko.
- Podobná situace se odehrává v globálním měřítku. Více než 50 % globálního bohatství je v rukou 2 % lidstva a 50 % lidstva vlastní sotva 1 % globálního bohatství. Pokud by tzv. efekt prokapávání (když bohatnou bohatí, „prokape“ bohatství i k chudým, a všichni tak získávají) fungoval, tato nerovnováha by se v posledních desetiletích snížila, ale lze pozorovat opak. Hospodářský růst proto chudobu automaticky nesnižuje. Mnohem důležitější je globální přerozdělování bohatství a zdrojů.
- Studie provedená nadací New Economics Foundation v roce 2006 zjistila, že z každých 100 USD růstu globálního HDP jen 4,10 USD přispělo k zvyšování příjmu chudým. 95,90 USD šlo k bohatším vrstvám společnosti. Kdybychom vzali 0,12 % z příjmů nejbohatších a rozdělili ho mezi 10 % populace, dosáhli bychom stejného efektu bez zbytečného růstu.
- Chudé státy mají právo na vyšší životní úroveň, ale kdyby všichni lidé na světě měli takovou spotřebu jako Evropané nebo Američané, planeta by to neunesla. Proto musíme v bohatých zemích snížit naši materiální spotřebu, aby i chudé země mohly zvýšit svoji kvalitu života a nepřivedli jsme planetu k totálnímu kolapsu.